

**การสร้างจิตสำนึกร่วมของชุมชนในประชาคมและสังคมอาเซียน:
วิเคราะห์แนวคิด มุมมองและขบวนการสร้างผ่านประเพณีสงกรานต์**
**The Build up of a Communal consciousness of the ASEAN Community:
Analyzed through the Songkran Festival**

พระมหาพิตร ฐิตปัญโญ
Phramahamit thitapanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
E-mail: pmahamit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์และขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านประเพณีสงกรานต์ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ และ 3) วิเคราะห์ขบวนการสร้างจิตสำนึก ร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนผ่านประเพณีสงกรานต์

ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์และขบวนการสร้างจิตสำนึก ร่วมประชาคมสังคมอาเซียนเป็นการก่อตั้งประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาค อาเซียนเพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ พบว่า ความสัมพันธ์กันในระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมนั้นต้องอาศัยศาสตร์ และศิลป์ในการเสริมสร้างระหว่างกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมทางสังคม และวัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนผ่านประเพณี สงกรานต์ พบประเพณีสงกรานต์เป็นขบวนการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในครอบครัว ชุมชน และประเทศให้เข้มแข็งได้เป็นอย่างดี ประเพณีถือกิจกรรมในการสร้างความมั่นคงของชาติ โดยผ่านขบวนการ ของรัฐที่กำหนดให้เป็นนโยบายเป็นวันหยุดแห่งชาติ ให้ทุกคนมีจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบกิจกรรมประเพณี สงกรานต์

คำสำคัญ: การสร้างจิตสำนึกร่วม; ประชาคมและสังคมอาเซียน; ประเพณีสงกรานต์

Abstract

The objective of the research that 1) To study the concept Historical perspective, relationships and movement awareness through Songkran Festival. 2) To study social relations and Cultural Community of ASEAN on Songkran Festival and 3) Analyze the movement shared social and cultural of ASEAN through Songkran Festival.

The research found that: the concept of History, point of view and relationship and The ASEAN society. The ASEAN society has objective for peace in ASEAN society. ASEAN society must be the political stability and economic prosperity, social and cultural.

The Social relationships and Cultural Community of ASEAN on Songkran Festival found that the relationship between human beings, the relationship between science and culture that there are must be liberate and Art to relies on strengthening cooperation for understanding of each other.

The Movement awareness of society and Social ASEAN through the Songkran festival, found that Songkran festival is the movement is advance to love. The Reconciliation of family, community and country was strengthened as well. The Songkran festival has activated to create security of nation. The Government made public policy of national holiday. Anyone has to responsibility together.

Keywords: Communal Consciousness; the ASEAN Community; The Songkran Festival

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์ของกลุ่มประชาคมอาเซียน เป็นสิ่งที่คนเราจะต้องเรียนรู้ถึงความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างชุมชน การพัฒนาเมืองและการสร้างอารยธรรมของมนุษย์ที่เป็นเผ่าพันธุ์ ซึ่งแต่ละยุคสมัยนั้นได้มีการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้งานดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกันได้เป็นกลุ่มพวก

การอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้น ทำให้มนุษย์ได้มีการพัฒนาชีวิต มีความคิด มีภูมิปัญญา จนสามารถคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมขึ้น โดยมีการถ่ายทอดคุณประโยชน์และการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของมนุษย์ และมีความก้าวหน้า ตามลำดับ ดังนั้น การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ที่ทำให้เห็นรากฐานสำคัญที่บอกถึงคุณค่าของเชื้อชาติและสังคมมนุษย์

การสร้างฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสังคมอาเซียน จะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับสังคมอาเซียนได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ต่างๆ ที่กระจายกันอยู่ในชุมชนสังคมอาเซียน การสร้างจิตสำนึกร่วมถือว่าสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชนชาติที่อยู่ร่วมกันหลายพื้นที่ๆ สำคัญๆ ของโลก เนื่องจากผลของการตั้งถิ่นฐานและการโยกย้ายของกลุ่มประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ส่งผลให้เกิดแหล่งอารยธรรมขึ้นบนลุ่ม แม่น้ำ และทะเลสาบ หลายแห่งก่อให้เกิดวัฒนธรรมตระกูลภาษา และตระกูลเชื้อชาติหลายกลุ่ม เช่น ตระกูลเชื้อชาติ ไต-ลาว-เขมร-มอญ-เวียด ตระกูลเชื้อชาติ มาลายู-ชวา ซึ่งการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมนี้ส่งผลให้เกิดเครือข่ายรัฐเชื้อชาติเดียวกันเช่น ไทย-ลาว-เขมร-เวียด เป็นต้น

วัฒนธรรมก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ที่สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มชาติพันธุ์ เช่นสร้างความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบในท้องถิ่นของตน จนเกิดการเรียนรู้เชิงเปรียบเทียบระหว่างท้องถิ่นของตนเองกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ขอบข่ายความรู้ความเข้าใจที่กว้างขวางขึ้นนี้ การเรียนรู้ด้วยระบบนี้จะเป็พื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยก็เช่นกันมีวัฒนธรรมของประเทศและภูมิภาคที่หลากหลาย

แต่ละประเทศก็มักจะมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย วัฒนธรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นตามกลุ่มคน ส่วนวัฒนธรรมหนึ่งที่อาเซียนมีเหมือนกันก็คือวันสงกรานต์ (Songkran Festival in ASEAN) เทศกาลสงกรานต์ในอาเซียน เป็นประเพณีที่สร้างสานความสัมพันธ์ที่ดีงาม ซึ่งกลุ่มประเทศอาเซียนได้สืบทอดจากบรรพบุรุษต่อกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ประเทศที่มีการละเล่นสงกรานต์ เช่น ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ฯลฯ ก็จะมีวัฒนธรรม ความเชื่อที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่จะมีรายละเอียดของพิธีกรรมแตกต่างกันไปตามกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริม

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ซึ่งจะต้องมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอาเซียนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและสังคม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความมีน้ำใจเอื้ออาทรและความสามัคคีรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Yodkaew, n.p., : 371)

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางสังคม ความแตกต่างทางการเมืองการปกครองและความแตกต่างอื่นๆ อีกมากมายของพลเมืองอาเซียน รวมทั้งการที่ต่างก็พยายามสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันด้านต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากัน

ได้เสมอ ซึ่งอาจนำมาสู่ความขัดแย้งกันและความ ผิดพลาดระหว่างกัน เป็นต้น เมื่อเกิดสถานการณ์ ใดๆ ก็ตามที่บ้านทอน ทำลายสันติสุขในการเป็น พลเมืองอาเซียนด้วยกัน สมาชิกขององค์การนี้ จะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์นั้นๆ เสมอ จากนั้นก็ค่อยๆ หาทางออกที่ดีที่สุด มีผลกระทบในทางลบต่อกันให้น้อยที่สุดเพื่อรักษา ไว้ซึ่งความเป็นมิตรและความเป็นหนึ่งเดียวกัน คุณลักษณะเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหา ด้วยความเป็นมิตร ถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่เป็นศัตรู คู่อริกันนั่นเอง (Yodkaew, n.p., : 377)

เทศกาลสงกรานต์เป็นเทศกาลการ เฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งเป็นประเพณีร่วมกัน ของชาวพุทธศาสนาและอาศัยอยู่ในแถบเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ใช่แค่ประเพณีของ ประเทศไทยแห่งเดียวอย่างที่เรารู้จักกันประเทศ ในเขตอาเซียนที่มีการจัดเทศกาลสงกรานต์ เหมือนกัน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา เป็นต้น

จากภาพรวมของกิจกรรมในวันสงกรานต์ จะเห็นได้ว่า สงกรานต์เป็นประเพณีที่งดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทรและเต็มไปด้วยบรรยากาศ ของความกตัญญู ความเคารพซึ่งกันและกัน เป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนมนุษย์ในสังคม โดยใช้น้ำเป็นสื่อ ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน มิใช่เทศกาล แห่งน้ำอย่างที่หน่วยงานของรัฐบางแห่งกำลัง ดำเนินการเพื่อสร้างจุดขาย สร้างรายได้ เข้าประเทศ จนสร้างความเข้าใจผิดให้เกิดขึ้นแก่ ประชาชนทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่คนไทยด้วยกันเอง ซึ่งกำลังจะห่างไกลและหลุดลอยไปจากรากเหง้า

เดิมของประเพณีสงกรานต์กันไปทุกที

ประเพณีสงกรานต์ที่ถือปฏิบัติและ สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ย่อมมีความหมาย และมีคุณค่าต่อผู้ปฏิบัติ ชุมชนและสังคมเป็น อย่างยิ่ง กล่าวคือ : สงกรานต์เป็นวันแห่งความรัก ความผูกพันในครอบครัว นอกจากวันครอบครัว แล้วยังเป็นวันแห่งการแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดาและผู้มีพระคุณที่มีชีวิตอยู่ และทำบุญอุทิศ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับด้วย

สงกรานต์เป็นประเพณี ที่ก่อให้เกิดความ เอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะในวันนี้ทุกคน จะช่วยกันทำความสะอาดบ้านเรือน สิ่งของเครื่อง ใช้ทุกอย่างให้สะอาดหมดจด เพื่อจะได้ต้อนรับ ปีใหม่ด้วยความแจ่มใส เบิกบาน นอกจากนี้ ยังควรช่วยกันทำความสะอาดวัดวาอาราม ที่สาธารณะ และอาคารสถานที่ของหน่วยงาน ต่างๆ ด้วย ที่มากไปกว่านั้นเป็นวันทำบุญ ครั้งสำคัญของพุทธศาสนิกชน โดยการทำบุญ ตักบาตร เลี้ยงพระ ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และสรงน้ำพระ ศรัทธาในการทำบุญให้ทาน ซึ่งถือเป็นการเกื้อกูลสูงสุดของมนุษยชาติ และการ ถือศีลปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นเหตุแห่งความเจริญ รุ่งเรืองของชีวิต และสามารถสืบทอดพระพุทธ ศาสนามาได้จนถึงปัจจุบัน

เพื่อดำรงไว้ซึ่งความหมาย สาระและ คุณค่าของวันสงกรานต์ดังกล่าวแล้ว ประกอบกับ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เราจึงควรเลือก ประพฤติปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นแก่นแท้หรือที่เป็น เนื้อหาสาระของประเพณีสงกรานต์อย่างแท้จริง กิจกรรมใดที่หลงเหลือแต่เพียงรูปแบบแต่ขาด

ซึ่งความหมายที่แท้จริง เช่น การก่อพระเจดีย์ทราย ซึ่งปัจจุบันมิได้ทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้พระภิกษุสงฆ์ได้นำทรายไปใช้ในการก่อสร้างของวัด หรือการปล่อยนกปล่อยปลา ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นธุรกิจเพื่อการซื้อ-ขาย ก็อาจจะมีควมจำเป็นต้องยกเลิกไป หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับยุคสมัยหากจำเป็น

ในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ที่แตกต่างกันออกไป ก็สมควรให้ปฏิบัติไปตามนั้น เพื่อเป็นการเคารพภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้กลั่นกรองเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น การจะเปลี่ยนแปลงใดๆ จึงขึ้นกับวิจญาณของเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ โดยตรงที่จะเลือกรับหรือไม่รับสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิมรวมทั้งสิ่งใหม่ๆ ที่แทรกเข้ามาอย่างไม่หยุดยั้ง

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่แผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วโลก ก่อให้เกิดการแรกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน ประเพณีสงกรานต์ก็ตกอยู่ในวัฏจักรนี้เช่นเดียวกัน มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายประการที่ยังความเป็นห่วงให้เกิดขึ้นแก่ทุกคนที่รักและเห็นคุณค่าของประเพณีนี้ จึงมีความพยายามที่จะธรรรงค์ทุกรูปแบบเพื่อให้คนยุคใหม่ได้เข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญ และคุณค่าของประเพณีสงกรานต์ที่แท้จริง

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นความพยายามรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศอาเซียน ให้เป็นอัตตาลักษณ์หนึ่งเดียวกันโดยมีสโลแกนว่า สร้างอาเซียนให้เป็น

ประชาคมแห่งความเอื้ออาทร และร่วมแบ่งปัน มีวิสัยทัศน์เดียวกัน มีอัตลักษณ์เดียวกันและเป็นประชาคมเดียวกัน “One Vision, One Identity, One Community” โดยมีเหตุผลสำคัญที่ต้องการสร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มอำนาจต่อรอง เพื่อให้อาเซียนที่มีประชากรรวมกันกว่า 600 ล้านคนมีการสร้างจิตสำนึกร่วมในทางวัฒนธรรมของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) (Pothiphuesanan, 2012 : 241) เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกัน ภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี มีความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้ออาทรกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาถึงความสำคัญ ทางด้านวัฒนธรรมหรือประเพณีสงกรานต์ ที่มีอยู่ในประชาคมสังคมอาเซียน ประเพณีสงกรานต์ เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่สร้างสรรค์ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ในแต่ละประเทศในสังคมเอเชีย ซึ่งเป็นที่ประจักษ์อยู่ว่า ชุมชนสังคมอาเซียนมีนโยบายที่จะพยายามกระตุ้นให้เป็นสังคมเปิดและมีความเอื้ออาทร มีจิตสำนึกในความเป็นชุมชนหนึ่งเดียว และร่วมกันเสริมสร้างความไพบูลย์มั่งคั่งร่วมกัน พัฒนามนุษย์โดยรวม (Total Human Development) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาสังคมในระยะยาว การสร้างจิตสำนึกให้กับผู้นำรุ่นใหม่ โดยผ่านกิจกรรมของประเพณีต่างๆ อันเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถลดช่องว่าง ระหว่างกลุ่มคนและประเทศสมาชิกอาเซียนหรือเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์ และขบวนการสร้างจิตสำนึก ร่วมผ่านประเพณีสงกรานต์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนเกี่ยวกับ ประเพณีสงกรานต์
3. วิเคราะห์ขบวนการสร้างจิตสำนึก ร่วมทางสังคม และวัฒนธรรมของประชาคมสังคม อาเซียนผ่านประเพณีสงกรานต์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเอกสาร การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ การศึกษาวิจัย ภาคเอกสาร (Documentary Research) ศึกษา ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) โดยศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกร่วมและจิตวิทยา ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 อรรถกถาและฎีกา และศึกษาข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกร่วม ตามเอกสารงานวิชาการ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์ และขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วม ผ่านประเพณีสงกรานต์ และความสัมพันธ์ทาง

สังคม วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียน เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ พร้อมทั้งศึกษา ขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมทางสังคมและ วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนผ่าน ประเพณีสงกรานต์

3. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึก ร่วมและสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม ของประชาคมสังคมอาเซียนผ่านประเพณี สงกรานต์ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ของแต่ละประเทศ ประเทศไทย จำนวน 4 คน ประเทศลาว 2 คน ประเทศกัมพูชา จำนวน 4 คน รวม 9 คน

4. ขอบเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ ในการทำวิจัยคือ ประชาคมอาเซียน ซึ่งผู้วิจัย ได้เลือกพื้นที่คือ ประเทศไทยในภาคอีสานในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น ประเทศลาวผู้วิจัยทำการเลือก ในสองภาคคือ ภาคใต้ ปากเซ ส่วนประเทศกัมพูชา ได้พื้นที่ที่กรุงพนมเปญที่เลือกเฉพาะภาค ก็เพราะ สถานที่เหล่านี้ เป็นที่สำคัญและมีกลุ่มนักท่องเที่ยว เข้าไปเที่ยวชมที่มากกว่านี้ก็คือ เป็นที่รวมกลุ่ม ชาติพันธุ์ที่หลากหลายเผ่าพันธุ์

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ การสร้างแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวม ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ กำหนดกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณี สงกรานต์ 3 ประเทศคือ ประเทศไทย ภาคอีสาน

ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 คน ประเทศลาว ในภาคใต้ ปากเซ แขวงจำปาสัก จำนวน 2 คน และประเทศกัมพูชา กรุงพนมเปญ จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง สมุดจดบันทึก แบบสังเกต เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์ และขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านประเพณีสงกรานต์เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ
- 3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องประเด็นคำถาม และ
- 5) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

- 1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงกลุ่มที่ให้ข้อมูลตามรายละเอียดในกลุ่มประชากรตัวอย่างในข้างต้น เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

การวิจัย 2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมายพบปะพูดคุย เพื่อสร้างความคุ้นเคย และแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) กำหนดนัดหมายวัน เวลา ที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูล 4) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักโดยมีพระนิสิตที่เป็นศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น พระนิสิตไทย พระนิสิตลาว และพระนิสิตกัมพูชาเป็นผู้ช่วยในการประสานงานด้วยใช้วิธีการบันทึกเทปจดบันทึก และการสนทนา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การแปรผลการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่ออธิบายแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์ และขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านประเพณีสงกรานต์มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมของประชาคมสังคมอาเซียนผ่านประเพณีสงกรานต์
2. ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์
3. วิเคราะห์ขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมทางสังคม และวัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียนผ่านประเพณีสงกรานต์

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยแนวคิด ประวัติศาสตร์ มุมมอง ความสัมพันธ์และขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วม ประคมสังคมอาเซียน พบว่า การก่อตั้งประชาคมอาเซียนนั้น มีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการค้าระหว่างประเทศ เพราะกลุ่มอาเซียนได้มองเห็นแนวโน้มในการค้าจะเริ่มมีความรุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น

แต่ถ้ามองในประเด็นความสัมพันธ์ของกลุ่มประชาคมอาเซียนก็เห็นว่า ความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่คนทุกกลุ่ม จำเป็นต้องเรียนรู้ถึงความ เป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ของกันและกันเพราะ ประชาชนในกลุ่มชาติพันธุ์ของสังคมอาเซียนนั้น มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่มักเห็นกันอยู่เป็นประจำนั้นคือ ความเหลื่อมล้ำในการกระจาย รายได้ในสังคม ความเหลื่อมล้ำเป็นสิ่งที่สามารถ สะท้อนให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของสังคมประชาคมอาเซียนยังต้องการการ การประสานรอยต่อที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและ วัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องสร้างอารยธรรมของ มนุษย์ที่เป็นเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีความแตกต่างในยุคสมัย เพื่อความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน สังคมประชาคม

อาเซียนจึงต้องเป็นต้องเริ่มมีการเรียนรู้ ซึ่งกันและ กัน ตลอดจนถึงการปรับความคิดเพื่อสร้างสรรค์ ให้มีการดำรงชีวิตและอยู่รวมกันได้เป็นกลุ่ม

การก่อตั้งประชาคมสังคมอาเซียน จึงเป็น สิ่งสำคัญเพราะการร่วมมือกันในสังคมจะกลายเป็น ปราบกฏการณ์ในการต่อรองกับกลุ่มที่มีอำนาจ ทางเศรษฐกิจ หรืออาจเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่าเป็น “ความร่วมมือเฉพาะด้าน” กล่าวคือ เป็นความร่วมมือ ในด้านอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามประชาคมสังคม อาเซียนนี้ จะให้ความสำคัญกับประชาชน ซึ่งจะเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างประชาคม สังคมอาเซียนให้เป็นสังคมที่มีความรับผิดชอบ มีความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อจะนำมาสู่ความเป็น หนึ่งเดียวกันในภูมิภาคแล้วสร้างคุณภาพชีวิต ของประชาชนในภูมิภาคนั้นๆ ให้ดี โดยเน้นการ พัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งต่อตัวประชาชนเองและสิ่ง แวดล้อม

ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของ ประชาคมสังคมอาเซียนเกี่ยวกับ ประเพณี สงกรานต์พบว่าความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม พบว่าพื้นที่ทั้งสามประเทศ ที่ลงพื้นที่มีประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ที่มีความ เหลื่อมล้ำทับซ้อนกันระหว่างความเป็นชาติ และความเป็นชาติพันธุ์ ทำให้กลุ่มชนเชื่อมีความ เชื่อและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน จึงเห็นวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของประเทศมีความ คล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่น่าสนใจไปกว่า นั้นก็คือ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม แต่ละประเทศมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ซึ่งมักถูกนำไปใช้ในเชิงบวก แต่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่มีการกระจายในเขตพรมแดนมักถูกนำไปใช้ในเชิงลบ เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากโครงการศึกษาชนทั้งสามประเทศมาเปรียบเทียบกันจะพบความแตกต่างที่สำคัญ คือ มโนทัศน์ที่อธิบายพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศความเป็นเชื้อชาติ เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวมักเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความไม่ลงรอยกันในบางสิ่งบางอย่าง สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือชนเผ่าต่างๆ มีพฤติกรรมสื่อสารที่พยายามปรับตัวเข้าหากันในเชิงรักษาสายสัมพันธ์ภายใต้วัฒนธรรมเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียน จำเป็นต้องเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่น สังคม และประเทศ วัฒนธรรมเหล่านี้มักจะมีความขัดแย้ง และความไม่เท่าเทียม ซึ่งจะเห็นว่า ได้สังคมใดที่มีโอกาสและความพร้อมมากกว่าก็จะสามารถวิ่งไปข้างหน้าก่อนก็ย่อมได้เปรียบ คนที่อ่อนแอก็กลายเป็นเหยื่อคนที่เข้มแข็ง จึงทำให้เกิดการพิงพิงหรือยึดโยงปรากฏขึ้นเป็นกลุ่มๆ ซึ่งกลุ่มใดไม่สามารถใช้สติปัญญา คติวิเคราะห์ แยกแยะ กลุ่มนั้นก็ไม่สามารถจัดการและควบคุมชีวิตให้ดำรงอยู่ในระบบได้สมดุลนำไปสู่ความสั่นคลอน ต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้กลุ่มใดที่ขาดฐานรากการดำรงชีวิตที่ไม่สัมพันธ์กับความต้องการทางร่างกายจิตใจ และจิตวิญญาณ ก็ย่อมนำไปสู่การล่มสลายในวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การก่ออาชญากรรมต่างๆ การก่อรากความขัดแย้งทางสังคม การฆ่าตัวตาย การกีดกันด้านสิทธิเสรีภาพ การกระทบความรุนแรงต่อกัน เป็นต้น

ส่วนความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จำเป็นต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการเสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจที่ดีต่อกัน ความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือกัน ซึ่งส่งผลทำให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ความสัมพันธ์กันทางสังคมจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะทำให้คนอยู่รวมกันอย่างมีความสุข

ประเพณีที่เอื้ออาทรกันสามารถสร้างความ เป็นประชาคมสังคมอาเซียนที่มีความ คล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่ง คือ ประเพณี สงกรานต์ เป็นประเพณีที่ก่อให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีในชุมชนสังคม ไม่ว่าจะคนในประเทศเดียวกันหรือคนต่างชาติที่ไหลบ่าเข้ามาเล่นน้ำในวันเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีนี้ได้สร้างโอกาสให้ผู้คนได้พบปะสังสรรค์ และการละเล่นสนุกสนาน รื่นเริงโดยผ่านกิจกรรมร่วมกัน โดยน้าเป็นสื่อ ในการสร้างสานความสัมพันธ์ละความร่มเย็น ส่วนกิจกรรมแต่ละวันนั้น มักจะมีความแตกต่างกัน ตามภูมิประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นประเพณีที่มีความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา เช่น ตอนเช้า เป็นประเพณีร่วมกันทำบุญตักบาตร ในยามบ่าย หลังจากการทำบุญตักบาตรก็มีการเล่นรดน้ำ ในหมู่เพื่อนฝูงและคนรู้จักและมีกิจกรรมในการ ละเล่นตามประเพณีท้องถิ่นนั้น กิจกรรมเหล่านี้ ยังเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคม ท้องถิ่นและต่างถิ่นร่วมไปถึงการเชื่อมสัมพันธ์ระดับ ประเทศ

ส่วนขบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมทาง สังคมและวัฒนธรรมของประชาคมสังคมอาเซียน

ผ่านประเพณีสงกรานต์พบว่า ทั้ง 3 ประเทศ มีความสอดคล้องกันในการความหมาย ประชาคม สังคมอาเซียนเป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงความ เป็นประชาคมอาเซียนให้มีความคุ้นเคย ต่อกันและรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งเหล่านี้มักจะเกิด กับกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ต้องใช้เป็นเครื่องมือช่วยสร้างและผลักดันให้คน แสดงความสามารถออกมา โดยการออกแบบ กระบวนการ (Process Design) ให้บุคคลเกิดการ เรียนรู้ในทางที่ดีเพื่อตนเอง ในการจัดกิจกรรม เป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างสรรค์ความสามัคคี แห่งเผ่าพันธุ์ได้เป็นอย่างดี

References

- Anaka, T. (2004). The Concept Diaspora and Ethnic Studies. 2nd Annual Anthropological Conference. *Topic Nation and Ethnic*. Bangkok : Sirindhorn Anthropological Center.
- Pothiphuesanan, N. (2012). *Society and Economic*. The National Economic and Social Development Board No. 11. (2012-2016). Bangkok : Poonsawat-Publishing.
- Pra Bhampidok (P.A. Payutto). (1996). *Buddhism with Life and Society*. Bangkok : Buddhist Foundation.
- _____ . (1998). *Culture and Development*. Bangkok : Buddhist Foundation.
- Yodkaew, P. (n.p.). *Preparing for ASEAN Community*. Faculty of Humanities and Social Sciences : Nakhon Pathom Rajabhat University.